

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора психологічних наук, професора,
директора навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту
та реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Соколової Ганни Борисівни
на дисертацію Князєва Владислава Михайловича «Психологічний
супровід дітей з проявами розладу дефіциту уваги та гіперактивністю»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі
психології за спеціальністю
053 «Психологія»**

Актуальність обраної теми. Актуальність теми психологічного супроводу дітей з розладом дефіциту уваги та гіперактивністю (РДУГ) обумовлена зростанням кількості діагностованих випадків цього розладу. Діти з РДУГ часто стикаються з труднощами у навчанні, соціалізації та поведінці, що потребує спеціалізованої психологічної підтримки. Вчасно наданий психологічний супровід може значно покращити адаптацію дитини у суспільстві та підвищити її шкільну успішність. Батьки та педагоги часто потребують інструкцій щодо корекції поведінки таких дітей, що підкреслює важливість психоедукації. Крім того, сучасні дослідження показують, що комплексний підхід до лікування, який включає психотерапію, має більш виражений позитивний ефект. Психологічна допомога сприяє розвитку саморегуляції, підвищенню самооцінки та зменшенню проявів імпульсивності. Важливим аспектом є створення індивідуальної програми підтримки, що враховує потреби та можливості кожної дитини. Підтримка таких дітей також допомагає уникнути розвитку вторинних проблем, таких як тривожність та депресія. Отже, дисертаційне дослідження на тему «Психологічний супровід дітей з проявами розладу дефіциту уваги та гіперактивністю» є надзвичайно актуальним у контексті сучасних викликів, пов'язаних з дитячим розвитком та освітою. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності є одним із найпоширеніших нейропсихологічних порушень у дитячому віці, що вимагає не тільки спеціалізованого підходу до діагностики, а й до корекційної роботи. Підвищення кількості діагностованих випадків РДУГ серед дітей шкільного віку зумовлює

необхідність пошуку ефективних методів психологічної підтримки, які б сприяли як їхній навчальній діяльності, так і соціалізації.

Автор дисертації звертається до важливої проблеми, яка охоплює як індивідуальну роботу з дитиною, так і надання підтримки батькам і педагогам. Важливим аспектом дослідження є те, що автор не тільки вивчає психологічні прояви РДУГ, але й пропонує конкретні шляхи психологічного супроводу, спрямовані на розвиток саморегуляції, покращення поведінкових реакцій та підвищення успішності дитини. Зважаючи на те, що багато дітей з РДУГ стикаються з труднощами у навчанні через проблеми з концентрацією уваги, імпульсивність і гіперактивність, дослідження автора має велике практичне значення для фахівців у галузі освіти та психології.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації мають високий ступінь обґрунтованості. Це досягається через комплексний підхід до дослідження, що включає огляд сучасних теорій і практик у галузі дитячої психології, а також емпіричні дослідження. Використання валідних та надійних методик для діагностики та корекції РДУГ дозволяє автору отримати достовірні результати. Важливим аспектом є те, що дослідження спирається на міжнародні стандарти та наукові розробки щодо РДУГ, що підвищує його наукову цінність. Автор також детально аналізує результати проведених психокорекційних програм, демонструючи їхню ефективність. Висновки підтверджуються статистичними даними та аналізом динаміки розвитку дітей, що брали участь у дослідженні. Практичні рекомендації, представлені в дисертації, спираються на доказову базу, що забезпечує їх прикладну цінність. Крім того, автор враховує індивідуальні особливості дітей, що робить підхід до супроводу персоналізованим. Системний підхід до роботи з батьками та педагогами також додає значущості результатам.

Окрему увагу слід звернути на **наукову новизну** дисертації, яка полягає у розробці індивідуальних підходів до супроводу дітей з РДУГ, з урахуванням їхніх особливостей та потреб. Автор дослідження глибоко аналізує методи

психологічної підтримки, які можуть бути застосовані в освітніх установах, а також розглядає питання психоедукації для батьків та педагогів. Важливо зазначити, що дисертант акцентує увагу на важливості комплексного підходу до корекції поведінкових розладів у дітей з РДУГ, що включає як роботу з дитиною, так і з її соціальним оточенням.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у можливості впровадження запропонованої програми психологічного супроводу дітей з проявами РДУГ у практичній діяльності психологів. Автор пропонує чітко структуровані етапи психологічного супроводу, які можуть бути ефективно використані для роботи з дітьми з РДУГ. Особливої уваги заслуговують методичні рекомендації щодо роботи з дітьми та їх батьками, які часто стикаються з труднощами в розумінні поведінкових особливостей своїх дітей. Автор наголошує на важливості координації дій між педагогами, батьками та психологами, що сприятиме більш успішній соціалізації дітей з РДУГ.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційного дослідження доповідалися й отримали схвалення на науково-практичних конференціях різного рівня: міжнародних, всеукраїнських, регіональних. Результати теоретичного та емпіричного дослідження впроваджено у практику роботи психологів центру психології і розвитку «Київський Дворик» (м. Київ), УАНП та НПА, а також у діяльність практикуючих психологів Київського інституту раціонально інтуїтивної психотерапії «Я» (Київ). Результати дослідження використовуються при розробленні навчальних програм «Ігрова та біхевіральна психотерапія», «Сучасні технології раннього розвитку та дитяча психотерапія» на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Крім того, автор має 10 наукових статей, серед них 5 – у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, 2 – у міжнародних фахових виданнях, 1 – у виданні що індексується науковою базою *Web of Science*, 2 – у колективних зарубіжних монографіях та 8 тез.

Дотримання принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фабрикації та фальсифікації.

Загальна оцінка дисертації. У процесі дослідження автор широко використовує сучасні наукові джерела, що відображають останні досягнення в галузі психології дитячого розвитку та педагогічної практики. Це дозволяє зробити висновок про те, що дисертація побудована на глибокому теоретичному підґрунті та має високу наукову обґрунтованість. Використання різних методів дослідження, включаючи кількісні та якісні методи аналізу, свідчить про високий рівень наукового підходу автора.

Слід також відзначити логічність та послідовність викладу матеріалу в дисертації.

Підкреслюючи високий науковий рівень та методичні рекомендації представлені у дисертаційній роботі Князева Владислава Михайловича слід виділити окремі зауваження та висловити деякі побажання:

. На нашу думку важливо було б приділити більше уваги коморбідності РДУГ при проведенні емпіричного етапу дослідження.

. Робота значно виграла б від представлення даних аналізу динаміки проявів РДУГ у дівчаток та хлопчиків до та після проведення програми психологічного супроводу міг би поглибити та доповнити отримані дані.

.. Зважаючи на значну кількість і змістовність результатів емпіричного дослідження нейропсихологічних, соціально-психологічних та індивідуально психологічних особливостей розвитку у дітей з розладом дефіциту ваги та гіперактивністю вважається доцільним більш розгорнуто розглянути особливості застосування функціональних моделей при впровадженні психологічної корекції у роботі із поведінковими та коморбідними розладами у дитячому віці.

Загальний висновок. Таким чином, дисертація на тему «Психологічний супровід дітей з проявами розладу дефіциту уваги та гіперактивністю» є завершеним науковим дослідженням, яке відповідає всім вимогам до робіт такого рівня. Автор продемонстрував високий рівень наукової підготовки, здатність до

самостійного проведення наукових досліджень, а також уміння застосовувати отримані знання на практиці.

В цілому висловлені побажання та зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи, яка характеризується високим науковим рівнем здобутих результатів.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження **Князева Владислава Михайловича «Психологічний супровід дітей з проявами розладу дефіциту уваги та гіперактивністю»** відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 053 Психологія.

Офіційний опонент
доктор психологічних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
фізичної культури, спорту та реабілітації
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Ганна Соколова

Ганна СОКОЛОВА

